

Porta oberta

L'esperit del 23-F

Jordi Pujol

Del 23-F se n'ha parlat pel dret i pel revés, i s'ha dit tot o quasi tot. I se sap tot i quasi tot. I, com va dir l'excap del CESID, el general Casinello, el que no se sap més val no saber-ho. Pel que fa a les meves vivències i intervencions personals també ja n'he parlat molts cops. I qui vulgui aprofundir més en el tema li aconsello que llegeixi *Anatomia de un instante* d'en Cercas.

Però potser sí que hi ha una visió que molta gent no ha assimilada del tot malgrat que en Cercas en parla molt i bé. És el que en podríem dir l'embolcall de projectes, pors i interessos no del tot coincidents o que per la seva diversitat eren assumits d'una manera diferent pels diversos actors que pretenien actuar d'una manera pròpia. Des d'en Tejero, radicalment enemic de la democràcia i barroer i agressiu, fins als que volien produir un canvi de govern i d'orientació política dubtosament democràtica però salvant les formes. Gent que podria haver tingut com a model la maniobra que va conduir el general De Gaulle l'any 1958 a la presidència de la República. És a dir, sota l'amenaça d'un cop d'Estat protagonitzat per part de l'exèrcit (i sobretot per l'exèrcit d'Algèria) i sectors polítics i socials radicalitzats, un sector majoritari de l'Assemblea Nacional va proposar que el govern legalment constituït dimitís i se'n formés un de nou presidit pel general De Gaulle. I que s'iniciés un procés que conduís a l'elecció del general com a president de la República. Un cop assolit aquest objectiu es va procedir a una molt substancial reforma de la Constitució. Va ser un cop d'Estat tou i teòricament respectuós amb la democràcia. I en tot cas acceptat per molta gent, també democràtica, però temerosa del caire que havien pres les coses a Algèria i a França mateix.

Fet així el 23-F hauria estat, si no un cop d'Estat tou, almenys una alteració molt seriosa del funcionament democràtic, però que ben fet i formalment i institucionalment ben cobert hauria estat acceptat per molts espanyols. Però això ho va desballestar la intervenció intempestiva i barroera d'en Tejero. La seva irrupció en el Congrés, amb tricorns i amb la pistola a la mà, cridant i disparant, transmesa en directe per la televisió, llevava tota aparença de legalitat a l'operació. I fins i tot li donava una imatge entre anacrònica, ridícula i superlativament autoritària.

L'Armada, que és qui movia la major part dels fils, va intentar reconduir la situació. Va intentar recuperar la idea de presentar-se davant dels diputats i dir-los que la fórmula que permetia superar la

crisi seria votar un nou govern, presidit per ell i amb ministres que anaven de la dreta als comunistes. I això presentar-ho amb l'aval del rei. Però entre el desenvolupament caòtic i penós que havia tingut l'operació, la intervenció del cap de la Casa del Rei i principal conseller seu, el general Fernández Campos, i la mateixa decisió del rei, aquest suport li va fallar.

Tot i així l'Armada es va atrevir a anar al Congrés per presentar la llista del govern que proposava, que en el llibre d'en Cercas es detalla. I que deixa astorat, encara que no sabem qui d'aquella llarga llista de l'Armada n'estava al corrent i hi estava d'acord, i qui no. Però en Tejero, que el que volia era un canvi radical, li va barrar el pas.

Tot això explica la complexitat del tema. I les diverses cartes que es varen manejar i que va donar lloc a un joc estrany.

Però a l'evident intenció antidemocràtica d'en Tejero i uns quants generals –que en aquell moment haurien pogut ser bastants més si les coses haguessin funcionat millor– i al propòsit de la gent d'Aliança Popular, d'UCD i del PSOE d'accelerar no solament la dimissió d'en Suárez –que aleshores ja era un fet– i el desmantellament d'UCD –volguda pels socialistes, però també per bona part dels barons de la mateixa UCD–, sinó en general una reorientació del procés polític, cal afegir-hi la voluntat de frenar o fer involucionar el procés autonòmic. Amb especial atenció a Catalunya i al País Basc.

Resulta estrany que en el llibre d'en Cercas, del qual per tota la resta ja he fet molts elogis, del tema autonòmic no se'n parli gens. Però és la pura evidència que des de feia un cert temps ja s'havia engegat l'operació de frenada i, fins i tot d'involució del procés autonòmic. Jo mateix en tant que president de la Generalitat n'havia estat advertit per l'aleshores ministre de l'Interior, Rodolfo Martín Villa. Però no calia ser cap àguila ni rebre advertències d'alt nivell per notar el clima regressiu que s'anava instal·lant. O per dir el que ja vaig declarar l'endemà mateix del 23F. Després de congratular-me pel fra-

“Des de feia un cert temps ja s'havia engegat l'operació de frenada, i fins i tot d'involució del procés autonòmic”

càs del cop d'Estat vaig afegir: “Però em temo que aquesta trencadissa ens la faran pagar a nosaltres, els catalans”. I efectivament, poques hores després el vaticini es confirmava. Per parlar de la greu situació que s'havia creat el rei va convocar els partits polítics, d'Aliança Popular al Partit Comunista, però en va

“Després de congratular-me pel fracàs del cop vaig afegir: «Em temo que ens ho faran pagar a nosaltres, els catalans»”

excloure els partits catalans i els bascos. I per cert que CiU va ser l'únic partit de tot l'Estat que ja havia anunciat, i ho va complir, que votaria a favor del govern de Calvo-Sotelo, al qual no havia donat suport a la primera votació del dia 21, precisament per la seva orientació poc autonomista. I que ho faria sense posar condicions, només per reforçar la democràcia en un moment crític. Això va ser un primer senyal. El segon fou molt més contundent. Va ser la Loapa.

És a dir, l'inici per llei de fer marxa enrere en el tema autonòmic. Amb una repercussió especialment forta per a Catalunya, que és qui estava desenvolupant a fons el procés autonòmic.

La Loapa representava un escapçament molt fort de l'autonomia en general, i sobretot de la de Catalunya. Que en bona part es va evitar gràcies a la reacció de la Generalitat i de CiU. I al fet que el Tribunal Constitucional d'aleshores no era com el d'ara. Tenia més independència.

Gràcies a aquella sentència l'ofensiva

Manifestació a la plaça Tetuan el 27 de febrer del 1981 contra l'intent de cop d'estat ■ ARXIU

“L’embolcall del 23-F ha reaparegut. És la crítica de l’autonomisme i especialment l’hostilitat contra Catalunya”

“Un nou 23-F avui ja no és possible, però una acció d’erosió i d’arraconament de Catalunya sí que ho és. De fet ja està engegada”

“Novament Catalunya ha de reaccionar. Amb el govern al davant i amb el suport popular”

antiautonomista es va frenar i la fixació malaltissa en Catalunya generalitzada a Espanya es va esmoreir. No varen desaparèixer del tot, però varen minvar. I durant uns anys va semblar que hi podria haver un treball positiu en el marc de la democràcia espanyola. Però al cap de vint o vint-i-cinc anys han reaparegut amb força les velles pulsions.

Per això enguany la commemoració de l’aniversari del 23-F té un regust particular, i no bo. Perquè com a mínim un dels components del conjunt d’idees, pors, projectes, ressentiments que varen constituir allò que en Cercas en diu *la placenta del golpe*, és a dir, l’embolcall del 23-F, ha reaparegut.

Que és la crítica de l’autonomisme i especialment l’hostilitat contra Catalunya. En aquest aspecte el mal esperit del 23-F torna a ser vigent.

Fa trenta anys allò va desembocar en la Loapa. Fa trenta anys Catalunya, amb el seu govern al davant, hi va plantar cara. I ho va fer tot i l’evident marginació que es

va produir l’endemà mateix del 23-F. Amb un èxit només relatiu, però suficient per salvar l’estructura autonòmica i, sobretot, per permetre que Catalunya pogués anar desenvolupant el seu autogovern i defensant la seva identitat. Fins que els vells dimonis han tornat a la superfície. Un nou 23-F avui ja no és possible, però una acció d’erosió i d’arraconament de Catalunya sí que ho és. De fet ja està engegada. L’esperit del 23-F ha rebotat.

Per tant, la commemoració d’enguany no es pot limitar al relat en el fons auto-complaent del que va passar. Cal analitzar tota la complexitat del fet –dels seus objectius, de les complicitats totals o parcials, i públiques o soterrades, de les raons fonades de tot plegat–. I veure com ara alguna cosa de tot això ha reaparegut. Amb democràcia, integrats a Europa, amb més renda per càpita, etc. Però amb els sentiments i objectius de sempre.

Novament Catalunya ha de reaccionar. Amb el govern al davant i amb el suport popular. Com aleshores.